

ARAŞTIRMA MAKALE

Üniversite öğrencilerinin yaşlı istismarına ilişkin düşünceleri

Hande ŞAHİN* & Sibel ERKAL**

*Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kırıkkale / Türkiye
**Hacettepe Üniversitesi İkt. İdari Bil. Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Ankara / Türkiye

Geliş Tarihi: 09 Mayıs 2017, Kabul Tarihi: 01 Şubat 2018, Yayın Tarihi: 15 Nisan 2018

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin yaşlı istismarına ilişkin düşüncelerini belirlemektir. Araştırmada verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Ankette öğrencilerin kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik sorular (cinsiyet, yaş vb) ile yaşlı istismarına yönelik düşüncelerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Araştırmaya Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Sağlık Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler arasından rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen ve çalışmaya katılmayı kabul eden 317 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri SPSS 18 for Windows programıyla analiz edilmiştir. Araştırmada betimsel istatistiklerin yanı sıra değişkenler arası ilişkiler için t testi ve varyans analizi gibi parametrik testler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin yaşlı istismar eğilimlerinin oldukça düşük olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan, kız öğrencilerin ve evinde bir yaşlı yaşayan öğrencilerin yaşlılara karşı daha olumlu yaklaşım içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler; Üniversite öğrencisi, yaşlı, yaşlı istismarı

The opinions of university students on elder abuse

ABSTRACT

This study was aimed at investigating the opinions of university students on elder abuse. In this study, the questionnaire technic was used for data collection. The questionnaire included questions on the demographic information of the students (gender, age, etc.) as well as their opinions on elder abuse. Respondents (N= 317) selected by random sampling method among the students studying at Kırıkkale University Faculty of Health Science, Child Development, Physiotherapy and Rehabilitation, Health Management and Social Work Departments participated in the research. Data were analyzed by SPSS 18 for Windows program. In addition to descriptive statistics, the study employed parametric tests such as the t-test or the analysis of variance for the investigation of the relationships between variables. The study results revealed a low propensity for elder abuse in the university students. Furthermore, the female students and the students who had an elderly household member displayed a more positive attitude toward older adults.

Key Words: University student, older adult, elder abuse

1.GİRİŞ

Yaşlılık, fiziksel ve bilişsel fonksiyonlarda gerileme, üretkenliğin, rol ve statünün, bağımsızlığın, sosyal yaşantıların, desteklerin azalması veya kaybı gibi kişiden kişiye değişen pek çok sorunun ve kayıpların yaşandığı bir süreçtir (Polat & Kahraman, 2013). Tüm dünyada yaşlı nüfusunun artması ile birlikte, sosyal bir sorun olarak yaşlı istismarı da önemli oranda artmaktadır (Artan, 2016). Uluslararası Yaşlı İstismarının Önlenmesi Kuruluşu ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Toronto Deklarasyonu yaşlı istismarını "Güven beklentisi olan herhangi bir ilişkide yaşlıya zarar veren veya strese sokan tek ya da tekrarlayan uygunsuz davranışlarda bulunulmasıdır" olarak tanımlamaktadır (Özmete, 2016; WHO, 2002).

Yaşlılara yönelik istismarın birçok farklı türü bulunmaktadır. Bunlar; fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismar olarak sınıflandırılabilir (Lai, 2011). Yaşlı nüfusun hızla artması, sosyal güvenlik ve destek sistemlerinin yetersizliği, kötüleşen ekonomik nedenlere bağlı olarak yaşlıların istismarı da artmaktadır (Akdemir, Görgülü & Çınar, 2008). Yaşlı istismarı dünya genelinde hızlı bir gelişme göstermiş olup, 1997 yılında altı kıtanın temsili ile "Yaşlı İstismarını Önleme Uluslararası Ağı" (INPEA) kurulmuştur. Ülkemizde ise henüz doğrudan yaşlı istismar ve ihmali önlemeye yönelik bir düzenleme yapılmamış olup, yalnızca Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Alo 183 hattı ile konuya ilişkin ihbarlar değerlendirilmektedir (Artan, 2016).

¹ Sorumlu Yazar İletişim: hande_k1979@yahoo.com

Bir çalışma, yüksek veya orta gelirli ülkelerde en sık rastlanan istismar türlerine ilişkin yaygınlık tahminlerinde bulunmuştur: eldeki verilere göre, orta ve üst gelir düzeyine sahip ülkelerde yaşlıların maruz kaldıkları istismar türleri ve görülme sıklığı olarak fiziksel istismarın % 0,2 ile 4,9, cinsel istismarın %0.04 ile 0.82, psikolojik istismarın % 0,7 ile 6,3, ekonomik istismarın % 1 ile 9,2 ve ihmalin % 0,2 ile 5,5 arasında değiştiğini bildirmiştir (WHO,2015).

Gerek ülkemizde (Ergöner, Can & Toprak, 2007; Karadeniz, Yanikkerem-Uçum, Dedeli, Oran, Talaz & Sürüm, 2009) gerekse yabancı ülkelerde (Erlingsson, Carslon & Saveman, 2006; Oh, Kim, Martins & Kim, 2006) yaşlı istismarına yönelik sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Nüfusumuzun değişen yaş özellikleri göz önünde bulundurularak, geleceğe yönelik sağlık hedeflerimizin ve ihtiyaçlarımızın belirlenmesinde yaşlı sağlığına gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Gençliğin yaşlılığa ve yaşlı istismarına bakış açısının belirlenmesi beraberinde, yaşlı istismarının oranı, işaretleri ve semptomları hakkındaki duyarlılık ve farkındalıklarını da sağlayabileceği düşünülmektedir (Karadeniz vd., 2009). Yaşlı istismarının önlenmesinde üniversite öğrencilerinin farkındalığı son derece önemlidir. Bu nedenle bu araştırma, üniversite öğrencilerinin yaşlı istismarına ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

2.MATERYAL VE YÖNTEM

Üniversite öğrencilerinin yaşlı istismarına ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla planlanan bu çalışmanın evrenini 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılında Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Sağlık Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 317 öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Çalışmada, anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu 2 kısımdan meydana gelmektedir. Birinci bölümde katılımcıların bireysel özelliklerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilirken, ikinci bölümde Karadeniz ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşlı istismarına ilişkin düşüncelerini belirlemeye yönelik 25 evet/hayır seçeneği soruya yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada anket yolu ile elde edilen veriler SPSS 18 for Windows programıyla analiz edilmiş olup, öğrencilerin bireysel özellikleri ve yaşlı istismarına yönelik görüşleri betimsel istatistikler ile tanımlanmıştır. Öğrencilerin yaşlı istismarına yönelik genel görüşleri için ilgili sorulara verdikleri yanıtların toplamı alınmıştır. Öğrencilerin yaşlı istismarına yönelik görüşlerinin cinsiyet ve yaşlı ile yaşama durumuna göre karşılaştırılması t testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin bazı bireysel özelliklerine göre dağılımı

Değişkenler	Grup	f	%
Yaş	17-19	77	24.3
	20-22	209	65.9
	23 -25	31	9.8
Bölüm	Cocuk Gelişimi	88	27.7
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	62	19.6
Cinsiyet	Sağlık Yönetimi	90	28.4
	Sosyal Hizmet	77	24.3
	Kız	212	66.9
Sınıf	Erkek	105	33.1
	1	76	24.0
	2	71	22.4
	3	76	24.0
Gelir	4	94	29.6
	1000 TL ve altı	40	12.6
	1001-1500	57	18.0
	1501-2000	47	14.8
	2001-2500	91	28.7
	2501 TL ve üstü	82	25.9
En uzun süre yaşadıkları yer	Köy	34	10.7
	Kasaba	15	4.7
	İlçe	95	30.0
	İl	173	54.6
Annenin eğitim düzeyi	İlköğretim ve altı	185	58.3
	Orta öğrenim	63	19.9
	Lise	45	14.2
Babanın eğitim düzeyi	Üniversite ve üstü	24	7.6
	İlköğretim ve altı	117	36.9
	Orta öğrenim	66	20.8
Toplam	Lise	74	23.4
	Üniversite ve üstü	60	18.9
Toplam		317	100.0

3.BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların % 66,9'u kızlardan, % 33,1'i erkeklerden oluşurken % 65,9'u 20-22 yaş grubunda yer aldıkları görülmektedir. Öğrenciler arasında Sağlık Yönetimi Bölümü'nde okuyanlar (% 28.4) önde gelmektedir. Katılımcıların % 24,0'ı 1.sınıf öğrencisi, % 22,4'ü 2.sınıf öğrencisi, % 24,0'ı 3.sınıf öğrencisi ve % 29,6'sı 4.sınıf öğrencisi olmakla beraber, % 28,7'sinin gelir durumu 2001-2500 TL arasında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yer % 54,6 ile il olurken annelerinin % 58,3'ü, babalarının ise % 36,9'u ilköğretim ve altı eğitim görmüşlerdir.

Tablo 2. Öğrencilerin yaşlı bireyler ile ilişkisine yönelik değişkenlere göre dağılımı

	Grup	f	%
Evinizde sizinle birlikte yaşlı yaşama durumu	Evet	49	15.5
	Hayır	268	84.5
	Büyükanne	25	51.0
Birlikte yaşanan yaşlı	Büyükbaba	7	14.3
	Büyükanne ve büyükbaba	17	34.7
Daha önceden yaşlıya kötü muameleye tanıklık etme durumu	Evet	50	15.8
	Hayır	267	84.2
Kötü muameleye uğrayan yaşlıya yakınlık	Komşu	7	14.0
	Büyükanne/ büyükbaba	7	14.0
	Akraba	30	60.0
	Yabancı	6	12.0

Tablo 3 incelendiğinde; Öğrencilerin % 95,0'i evde yaşlı bireyin düşmesini önlemeye yönelik tedbir aldığını, % 95,6'sı yaşlı bireyin hobilerini sürdürmelerini sağladıklarını, % 91,2'si evdeki eşyaların düzenini yaşlı bireyin ihtiyaçlarına göre ayarladıklarını, % 72,6'sı evde yaşlı bireyin olmasını istediklerini, % 90,2'si karar alınırken yaşlı bireye danışılması gerektiğini, % 81,4'ü aile içinde ihmal varsa yaşlının bakım evinde kalmasının daha iyi olacağını belirtmiştir.

Öğrencilerin yaşlı istismarına yönelik görüşlerinin cinsiyet ve yaşlı ile yaşama durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik t testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur. Buna göre, öğrencilerin yaşlı istismarına yönelik görüşleri cinsiyet ve evinde yaşlı ile yaşama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,01$). Ortalama toplam puanları incelendiğinde, kız öğrencilerin ($x=29,58$) erkeklere ($x=32,30$) göre ve evinde bir yaşlı yaşayan öğrencilerin ($x=28,79$) yaşamayanlara ($x=30,79$) göre yaşlı istismarına yönelik daha olumlu yaklaşım içerisinde oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin yaşlı istismarına yönelik görüşlerinin cinsiyet ve yaşlı ile yaşama durumuna göre karşılaştırılması

Değişken	Grup	x	SS	t	P
Cinsiyet	Kız	29,58	2,62	7,612	0,000*
	Erkek	32,30	3,64		
Evde yaşlı ile birlikte yaşama durumu	Hayır	30,79	3,16	4,035	0,000*
	Evet	28,79	3,30		

* $p<0,01$

4.TARTIŞMA

Fiziksel güçten düşme ve emeklilik gibi istemli ve istemsiz nedenlerle toplumdan uzaklaşan, sosyal etkileşimi en aza inen, yalnızlığa ve içine kapanmaya itilen yaşlı için, en kötüsü çocukları, torunları ve yakınlarınınca soyutlanmaktır. Ailelerinin onlara bakamayacağı düşüncesi yaşlının bunalıma girmesine neden olmaktadır (Karadeniz ve arkadaşları, 2009). Çalışmada, üniversite öğrencilerinin az bir kısmı (% 15,5) bir yaşlı bireyle yaşamakla birlikte, % 84,5'i evinde yaşlı ile birlikte yaşamamaktadır. Kalaycı ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında katılımcıların % 54,0'ı yaşlı birey ile birlikte yaşadığını belirtmiştir. Akça ve Taşçı'nın (2005) çalışmasında bireylerin % 53,1'inin Yaşlı ile birlikte yaşadığı bildirilmiştir. Çalışmalar arasındaki farklılık yaşanan bölgeden, çalışmaya katılan bireylerin özelliklerinden kaynaklanabilir.

Yaşlı ile birlikte yaşadığını belirten öğrencilerden %51,0'ı büyükannesi ile, % 34,7'si hem büyükannesi hem de büyükbabası ile, % 14,3'ü ise sadece büyükbabası ile yaşadığını bildirmiştir. Kalaycı ve arkadaşlarının (2015) araştırmasında bireylerin % 13,0'ünün kayınpeder/kayınvalide ile, %9,3'ünün büyükanne-büyükbaba ile yaşadığı belirtilmiştir. Bu sonuçlar günümüz toplumunda büyükanne-büyükbaba gibi aile büyükleri ile yaşamanın az da olsa sürdürüldüğünü düşündürmektedir.

Günümüzde ilerleyen yaş ile birlikte yaşlı nüfusunun artması, sosyal güvenlik ve destek sistemlerinin yetersizliği nedeni ile çevresi ile ilişkileri azalan mevcut sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel fırsatlarını kullanamayan yaşlılarda ihmal ve istismar görülme olasılığı artmaktadır (Fadiloğlu & Şenuzun, 2012). Çalışmamızda öğrencilerin çoğu (% 84,2) daha önceden yaşlıya kötü bir muameleye tanıklık etmediğini, % 15,8'i tanıklık ettiğini belirtmiştir. Yaşlıya kötü muameleye tanık olan öğrenciler arasında yarımın fazlası (% 60,0) kötü muameleye uğrayan yaşlının "akrabası" olduğunu belirtmiştir. Kalaycı (2015) çalışmasında yaşlı yakınlarının % 57,5'inin yakın çevresinde yaşlının şiddet ve kötü muameleye uğradığını ifade etmiştir. Artan'ın çalışmasında (1996) huzurevine başvuran yaşlıların % 25,7'sinin ailesi tarafından fiziksel istismara uğradığı belirtilmiştir. Keskinoglu ve arkadaşlarının (2004) araştırmalarında yaşlıların % 1,5'inde fiziksel örselenme, % 2,5'inde finansal, % 3,5'inde kesin ihmal bulgusu, % 28,9'unda olası ihmal bulgusu olduğu bildirilmiştir. Bu sonuçlar günümüzde yaşlılar arasında hala şiddet ve kötü muameleye maruz kalanların bulunduğu ve yaşlıya kötü muameleye engelleyecek düzenlemelerin yapılması gerektiğini göstermektedir.

Öğrencilerin % 95,0'i evde yaşlı bireyin düşmesini önlemeye yönelik tedbir aldıklarını, % 95,6'sı yaşlı bireyin hobilerini sürdürmelerini sağladıklarını, % 91,2'si evdeki eşyaların düzenini yaşlı bireyin ihtiyaçlarına göre ayarladıklarını, % 72,6'sı evde yaşlı bireyin olmasını istediklerini, % 90,2'si karar alınırken yaşlı bireye danışılması gerektiğini belirtmiştir. Bu bulgular toplumumuzda yaşlı bireye gösterilen saygınlığın devam ettiğini düşündürmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin yaşlı istismarına yönelik görüşlerine ilişkin betimsel istatistikler

Maddeler	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
1) Aile içerisindeki kötü alışkanlıklar yaşlıyı etkiler mi?	261	82,3	56	17,7
2) Yaşlılar aile üyelerinin yaşamı için bir engel oluşturur mu?	163	51,4	154	48,6
3) Yaşlı bireylerin bakımını ailenin tüm bireyleri üstlenmelidir	218	68,8	99	31,2
4) Yaşlı bir bireye bakabilecek kriterlerde misiniz?	227	71,6	90	28,4
5) Yaşlılara hizmet vermede sınırları zorlamak bir ihmal şekli midir?	183	57,7	134	42,3
6) Aile içinde ihmal varsa yaşlının bakım evinde kalması daha iyi midir?	258	81,4	59	18,6
7) Bakımevinde kalan yaşlıların aile içinde yaşayan yaşlılara oranla güven duyguları daha az mıdır?	266	83,9	51	16,1
8) Yaşlı bakımı için ilk olarak ruhsal gereksinimi ele alınmalıdır	278	87,7	39	12,3
9) Evinizdeki eşyaların düzenini yaşlı bireyin ihtiyaçlarına göre ayarlar mısınız?	289	91,2	28	8,8
10) Çocuk eğitimine yaşlı katılmalı mıdır?	237	74,8	80	25,2
11) Evde çocuğa bağırılmasından yaşlı kendine pay çıkarır mı?	241	76,0	76	24,0
12) Aile içinde yaşlı bireye sorumluluk verilmeli midir?	264	83,3	53	16,7
13) Geliri olan yaşlı ile geliri olmayan yaşlının bakımında farklılıklar olur mu?	185	58,4	132	41,6
14) Evinizde yaşlı bir birey olmasını ister misiniz?	230	72,6	87	27,4
15) Karar alırken yaşlıya danışılmalı mıdır?	286	90,2	31	9,8
16) Yatalak yaşlılar diğer yaşlılara göre bakım evine daha çok mu yollanıyor?	277	87,4	40	12,6
17) Yaşlılık konusunda eğitim almak ister misiniz?	279	88,0	38	12,0
18) Yaşlıların hobilerini sürdürmelerine izin verir misiniz?	303	95,6	14	4,4
19) Yaşlıların bakımını üstlenmeden önce maddi durum değerlendirmesi yapılmalı mı?	215	67,8	102	32,2
20) Yemek yaparken yaşlı bireyin diyetini göz önünde bulundur musunuz?	293	92,4	24	7,6
21) Dişlerin yokluğu ve ağızda protez olması nedeniyle yeterli çiğneyemeyen yaşlı ile aynı sofrada yemek yemek ister misiniz?	280	88,3	37	11,7
22) Yaşlı bireye yeterli güveni verebilir misiniz?	287	90,5	30	9,5
23) Evde yaşlı birey ile ilgili bir problemi tartışırken onun duymamasına özen gösterir misiniz?	294	92,7	23	7,3
24) Yaşlı bireyi düzenli olarak sağlık kuruluşuna götürür müsünüz?	296	93,4	21	6,6
25) Yaşlı bireyin evde düşmelerini engellemek için önlem alırmıydınız?	301	95,0	16	5,0

Öğrencilerin % 81,4'ü aile içinde ihmal varsa yaşlının bakım evinde kalmasının daha iyi olacağını bildirmiştir. Bu bulgu yaşlı bireye uygulanan ihmal durumundan öğrencilerin çoğunun rahatsızlık duyduğunu ve ihmalden uzaklaşmaları için çözüm yolu bulmaya çalıştıklarını düşündürmektedir.

Öğrencilerin yaşlı istismarına yönelik görüşleri cinsiyet ve evinde yaşlı ile yaşama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0,01$). Ortalama toplam puanları incelendiğinde, kız öğrencilerin ($x=29,58$) erkeklere ($x=32,30$) göre ve evinde bir yaşlı yaşayan öğrencilerin ($x=28,79$) yaşamayanlara ($x=30,79$) göre yaşlı istismarına yönelik daha duyarlı bir yaklaşım içerisinde oldukları belirlenmiştir. Karadeniz ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında evlerinde bir yaşlı bireyle yaşayan kız öğrencilerin yaşlı istismarı hakkında daha duyarlı olduğu ve bu durumun toplumda kadının bakım verici rolünden kaynak-

landığı belirtilmiştir. Bu bulgu çalışmamızın bulgusunu destekler niteliktedir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda;

- Üniversite öğrencilerinin yaşlı istismar düzeylerinin oldukça düşük olduğu ve yaşlılara karşı duyarlı bir yaklaşım içerisinde oldukları,
- Kız öğrencilerin ve evinde bir yaşlı yaşayan öğrencilerin yaşlı istismarına yönelik daha duyarlı bir yaklaşım içerisinde oldukları belirlenmiştir.
- Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre;
- Yaşlıların, yaşlı yakınlarının, bakım hizmeti veren bireylerin istismar konularında bilgilendirilerek farkındalıklarının artırılması,

- İstismarı önleyici yasal düzenlemelerin yapılması,
- Yaşlılara yönelik istismar veri tabanının oluşturulması,
- Yaşlı istismarı konusunda çalışacak STK'ların kurulması ve desteklenmesi,
- Türkiye genelinde yaşlıya yönelik istismarı araştıran çalışmaların daha geniş örneklem üzerinde yapılması ve sonuçlarının paylaşılması önerilebilir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Akça, N.K. & Taşçı, S. (2005). 65 Yaş üstü bireylere bakım verenlerin yaşadıkları sorunların belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14, 30-36.
- Akdemir, N., Görgülü, Ü. & Çınar, F.İ. (2008). Yaşlı istismarı ve ihmali. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 15(1), 68-75.
- Artan, T. (1996). *Aile İçi Fiziksel Yaşlı İstismarı*. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Artan, T. (2016). Huzurevinde kalmakta olan yaşlılarda yaşlı istismarının bir türü olarak ekonomik istismar. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 48-56.
- Bilgili, N. (1999). Yaşlı istismarı ve ihmali. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6 (1-2), 67-77.
- Boz, H., Gökçe, N., Özüstün-Kıral, A., Mutlu, E., Selvi, N., Ünlü, D. & Yılmaz, G. (2017). Sağlık Bilimleri Fakültesi ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Kastamonu Sağlık Akademisi*, 1(2), 32-54.
- Buz, S. (2015). Yaşlı bireylere yönelik yaş ayrımcılığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 268-278.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ergöner, A.T., Can, İ.Ö. & Toprak, G. (2007). Jinekoloji polikliniğine başvuran kadınlarda yaşlı istismarı. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 4(2), 13-18.
- Erlingsson, C.L., Carlsson, S.L. & Saveman, B.T. (2006). Perceptions of elder abuse: Voices of professionals and volunteers in Sweden-an exploratory study. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 20(2), 151-159.
- Fadıloğlu, Ç. & Şenuzun A.F. (2012). Yaşlıda istismar ve ihmale yaklaşım. *Ege Tıp Dergisi*, 51(Suppl), 69-77.
- Karadeniz, G., Yanıkkerem-Uçum, E., Dedeli, Ö., Oran, S., Talaz, D. & Sürüm, S. (2009). Üniversite öğrencilerinin yaşlı istismarına yönelik düşünceleri. *Aile ve Toplum*, 5(17), 77-87.
- Kalaycı, I., Yazıcı, S.Ö. & Şenkaynağı, A. (2015). Yaşlı yakınlarının şiddet algısı: Süleyman Demirel Hastanesi örneği. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 8(1), 22-33.
- Keskinoğlu, P., Giray, H., Pıçakçife, M., Bilgiç, N. & Uçku, R. (2004). Yaşlıda fiziksel, finansal ırselenme ve ihmali edilme. *Türk Geriatri Dergisi*, 7(2), 57-61.
- Lai, D.W. (2011). Abuse and neglect experienced by aging Chinese in Canada. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 23(4), 326-347.
- Oh, J., Kim, H.S., Martins, D. & Kim, H. (2006). A study of elder abuse in Korea. *International Journal of Nursing Studies*, 43(2), 203-14.
- Özdemir, Ö. & Bilgili, N. (2004). Sağlık hizmetlerinde yaşlı ayrımcılığı. *Gülhane Tıp Dergisi*, 56, 128-131
- Özmete, E. (2016). Hwalek-Sengstock yaşlı istismarı tarama testi: Türkçeye uyarlama çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(Ek.1), 45-52.
- Polat, Ü. & Kahraman B.B. (2013). Yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki. *Fırat Tıp Dergisi*, 18(4), 213-218.
- WHO. (2002). The Toronto declaration on the global prevention of elderabuse. Geneva, World Health Organization, University of Toronto, Ryerson University, INPEA, p.1-4.
- WHO (2015). Available From: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs357/en/index.html>.